

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

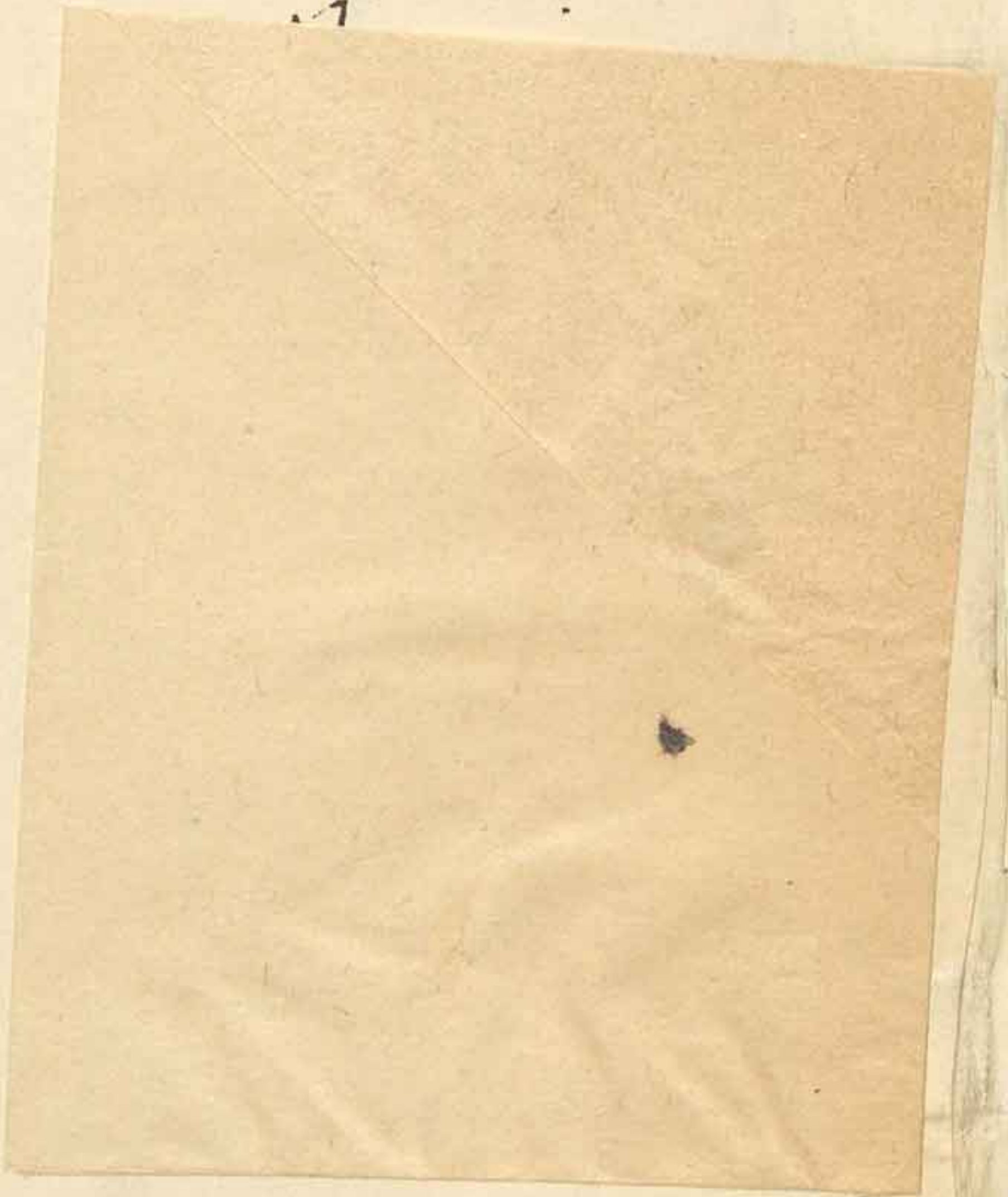
Adapt — remix, transform, and build upon the material

2293

toppeny - bees.

Handwritten text, possibly a signature or date, located at the top center of the page. The text is written in dark ink and is partially obscured by a piece of tape on the right side.

1560

~~2493~~

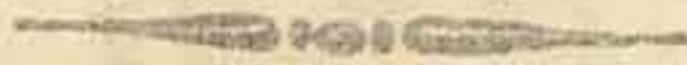

ՍԿՁԲՈՒՆԻ

ՉԱՅՆԱԿԱՆ

ԵՐԱԺՆՏՈՒԹԵԱՆ

ԳՊՐԱՏԱՆՑ ՏՂՈՅ ՀԱՄԱՐ

Աշխատասիրեաց

ՊԵՏՐՈՍ ԽԱՉԱՏՈՒԹԵԱՆ . Փ.

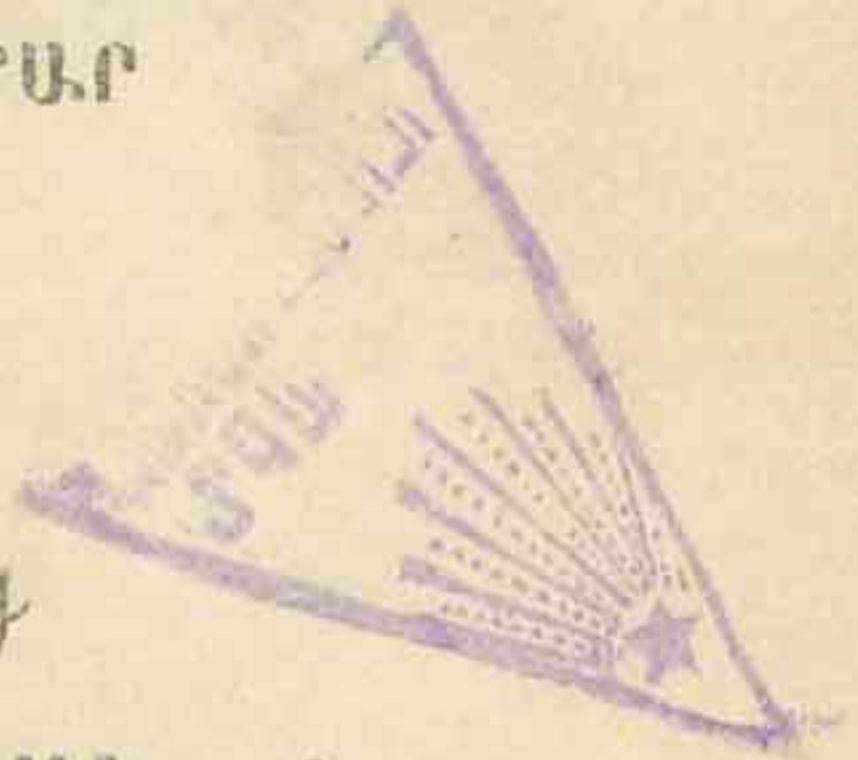

ՅԵՐՈՒՍԱԶԷՄ

ՎՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՅԱԿՕԲԵԱՆ

1864

2293

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԵՐԱԿՆԵՆԵՐ

ՔԱՆՈՒՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿ

Քաղաքացիական
ՄԵՆԱԳԱՏԻՒ ՄԱՐՏԻՐՈՍ
ԱՂԱԻ
ԿՈՒՆ
Հայաստանի քաղաքացիական

Հայաստանի
1864

ՅԵՌԵՄՅԱՆ ԳՐԱԿ

Երամ շատ թեան մարդուս հոգւոյն վրայ ըրած
օգտակար ազդու ներգործութիւնը մինչ ցարդ քա-
ղաքականացեալ ազգաց մէջ ստոյգ փորձերով ապա-
ցուցուած և ճանչցուած է (որուն վրայ երկար խօ-
սելու հարկ չ'կայ), մեր սիրելի Ազգն ալ այս արհես-
տին յառաջադիմութեան զօրաւոր միջոց մի ըլլալը
ճանչնալով՝ ժամանակէ մը 'ի վեր կը փութայ զայն
հանրացունել :

Մեր ևս Ազգին այս օգտակար ջանից ըստ մեր կարի
օգնելու նախատակաւ այս համառօտ՝ բայց ուսանողաց
դիւրըմբռնելի դասատւարս աշխատասիրել և վճար-
դրութեամբ 'ի լոյս ընծայել փութացինք : և կարելի
եղածին չափ, եթէ ոչ կատարեալ, գոնէ օգտակար ը-
նելու համար Եւրոպացւոց ընտիր հեղինակաց հետե-
ւելու մասնաւոր ջանքն ունեցանք, ձայնանշաններուն
և զանազան ձեւերուն Հայերէն անուններն ալ մինչ
ցարդ գործածուածներուն պէս դրինք և շեղածներն
ալ ամենայն զգուշութեամբ Հայերէնի վերածեցինք :

Մեր այս աշխատութիւնը օգտակար ըլլալու և ըն-
դունելութիւն գտնելու յուսով

Կրմնամ սիրելի Ազգիս անձնու էր

ՍԿՁԲՈՒՆԻ

ՉԱՅՆԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵ

Մասն Ա.

Հ. Ի՞նչ է երաժշտութիւնը .

Պ. Երաժշտութիւնը արհեստն է, որ ձայները յորինել կամ մէկ տեղ կապել կը սովորեցնէ ակամօղի հաճոյական կերպով :

Հ. Քանի՞ տեսակ է երաժշտութիւնը .

Պ. Երկու . ձայնական և գործիական :

Հ. Ա՞րն է ձայնականը .

Պ. Ձայնական երաժշտութիւնն է՝ մէկ կամ շատ ձայներու ներդաշնակութեամբ լսու կանտնի երգելը :

Հ. Ա՞րն է գործիականը .

Պ. Գործիական երաժշտութիւնն է՝ որ և իցէ նուազ արան մը արհեստին կանտնիսն համեմատ զարնել կամ հնչեցնելը . ինչպէս եւ գաշնակը (բիանօ) երգե հոնը, սրինգը, փողը, և այլն :

4. Անբարեացնական թիւն ըստ սուրբ Բնիկի :

Պ. Անբարեացնական թիւնն է քառեւ շարականն ըստ սուրբ ճարտարացոյցի : Ի սրբապատմական ըստ սուրբ Կարմիր յանձնական սիրտ թիւնն է :

4. Ի՞նչ է պեղելու զանոց կամ անպեղելի ըստ սուրբ :

Պ. Կեղելու զանոց կամ անպեղելի ըստ սուրբն է քառեւ շարականն սուրբաբար ճարտարացոյցի Կարմիր շարականն կեղելու ի յարմարութեան քառեւ ըստ իրար :

4. Ի՞նչ է Կարմիր սուրբ :

Պ. Կարմիր սուրբ կ'ըստինքն սուրբ Կարմիր սուրբն է իրար , սուրբն սուրբ կամ սուրբն սուրբն է անպեղելի ըստ ճարտարական շարականն իրար կարգ ըստ ինքն :

4. Կարմիր ըստ թիւնն անպեղելի ըստ ճարտարական շարականն կամ :

Պ. Կարմիր , սուրբն սուրբն սուրբն էն 40 , Բ , Գ , Ք , սուրբ , Լ , Կ :

ՕՐԻՆԱԿ

80000

Գ Բ Գ Գ Գ Գ Գ Գ

Գ Բ Գ Գ Գ Գ Գ Գ

Անբարեացնական սուրբն սուրբն սուրբն է , սուրբ իրար ըստ թիւնն կարմիրն է ըստ սուրբն սուրբն սուրբն էն Կարմիրն էն կարմիրն էն :

2. Ի՞նչ է էջեղը .

Պ. Այնպիսի ճաշակովի շատերն են սիրում թեև այն
նոր էջեղ կ'ըստուի, սրբունց հիմարը պատճառ էն
պահանջ աստիճան, իսկ երկրորդը կէս պատճառ
պահանջ կ'առտիճան, որո երկրորդի կը բաժանանի . առ
այդ էջեղ ե թող էջեղ :

ՕՐԻՆԱԿ

ՅՕ ԱՌՈՅԳ ԷՋԵԼԻՆ

ԵՋ   դամ, դամ, կեսգամ, դամ, դամ, դամ, կեսգամ

ԷՋ

Այս էջեղին սեղ կէս պատճառը երկրորդը
աստիճանով, ե շարունակին ե ե թե երկրորդ աստիճան
ճանկն ա թե երկրորդին սեղ սեղեղը պատճառ
էն . այսինքն առ աստիճանը հէն ի ք պատճառ
է, իսկ երկրորդը իէն ի .

ՕՐԻՆԱԿ

ՏՕ ԹՈՅԼ ԷՁԵԼԻՆ .

ԵՂ. դամ կէսդամ դամ դամ դամ դամ կէսդամ

ԵՁ. դամ դամ կէսդամ դամ դամ կէսդամ. դամ

Լ. յս էջեջինն մէջ կէս դամկերը վեր ել լերու աստե՛ն երկրորդ աստիճանէ՛ն երրորդին, և եօթերորդէ՛ն ու թերորդին մէջ ատեղերը դրուած են . այսինքն աս աջինը -եէն 'ի Դ, և երկրորդը -եէն 'ի Գ :

Իսկ վայր իջնելու աստե՛ն շին և ուրին, Դին ու ճինն մէջ ատեղու անքր դրուած են :

Սովորու թիւն եղած է այս թող էջեջինն կիսաձայնեօց նշանները դրանք քով դնել այսպէս * :

ԴՕ Ռ Դ Գ Լ Է Կ ԴՕ

ԴՕ Կ Լ ԴՕ Գ Դ Ռ ԴՕ

* Լ'անց վայրի վերջ դիտի իօփնք .

Հնգագծին տողերը շատ անգամ աւելի
բարձր կամ ցած ձայներու համար բաւա-
կան չ'ըլլալով՝ անոր թէ վրան և թէ վա-
րը գիծեր կ'աւելցունեն :

Վ. յայտն

Վերի յաւելուած գիծ

Վերի յաւելուած գիծ

Վ. յ. ար. թ. Գ. Ֆ. ու. լ. Կ. Դ. Ն. Շ. Պ. Ռ. Թ. Կ. Վ. Ս. Ն. Ը.

Հ. Ի՞նչ է արժէք բառածը :

Պ. Վրժէք բառածը նայն իսկ ձայնաներ,
շանններն են, որ իրենց այլ և այլ ձեւերովը
ամէն մէկ ձայնին որչափ երկարիլը կ'իմա-
ցունեն և անոնց որքան ժամանակ տեւելը
կը յայտնեն :

Հ. Քանի հաստ են արժէքները :

Պ. Վեց . որոնց անուանքն են բողոք ,
ձերմակ , սեւ , կոր , կրկոր , եռկոր :

Օ Ր Ի Ն Ա Կ

ԲՈՂՈՔ   ՁԵՐՄԱԿ   ՍԵՎ   ԿՈՐ   ԿՐԿՈՐ   ԵՌԿՈՐ

կայ նաև տախտակային և որ գրեթե
անգործածելի է ճայնակաճեքը իրաճշտու թեան
մեջ :

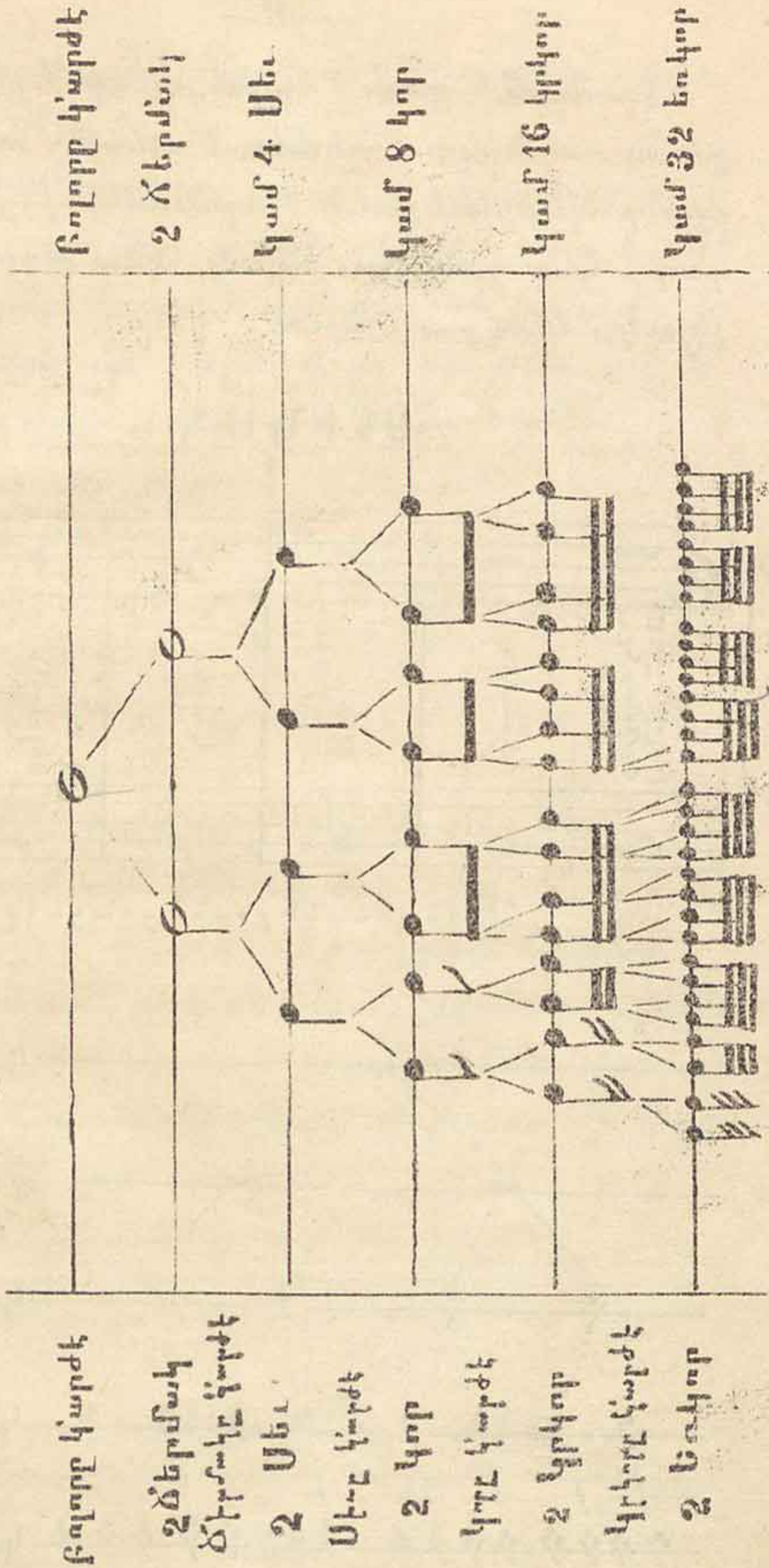
4. Այս իրարու թով երկամ չէր գտնուի
ի նշանակա կրգրուի :

5. Այս որ թով թով երկամ թանի մը
չէր գտնուի, փոխանակ այսպէս գրելու
կրգրուի նշանակա կրգրուի

Աճիտներու մեջ չի գտնուիր համար կրգրուի
քաղաքի իւրեք :

ՀԱՄԷՐԱՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

Չայնանշաննեբուն արժղու թեանջը .

Բոլորը կ'արժէ

2 ճեբանի

Գրեմեհե կ'արժէ

2 Սե

Սե-ը կ'արժէ

2 կո

Կո-ը կ'արժէ

2 կոկո

Կոկո-ը կ'արժէ

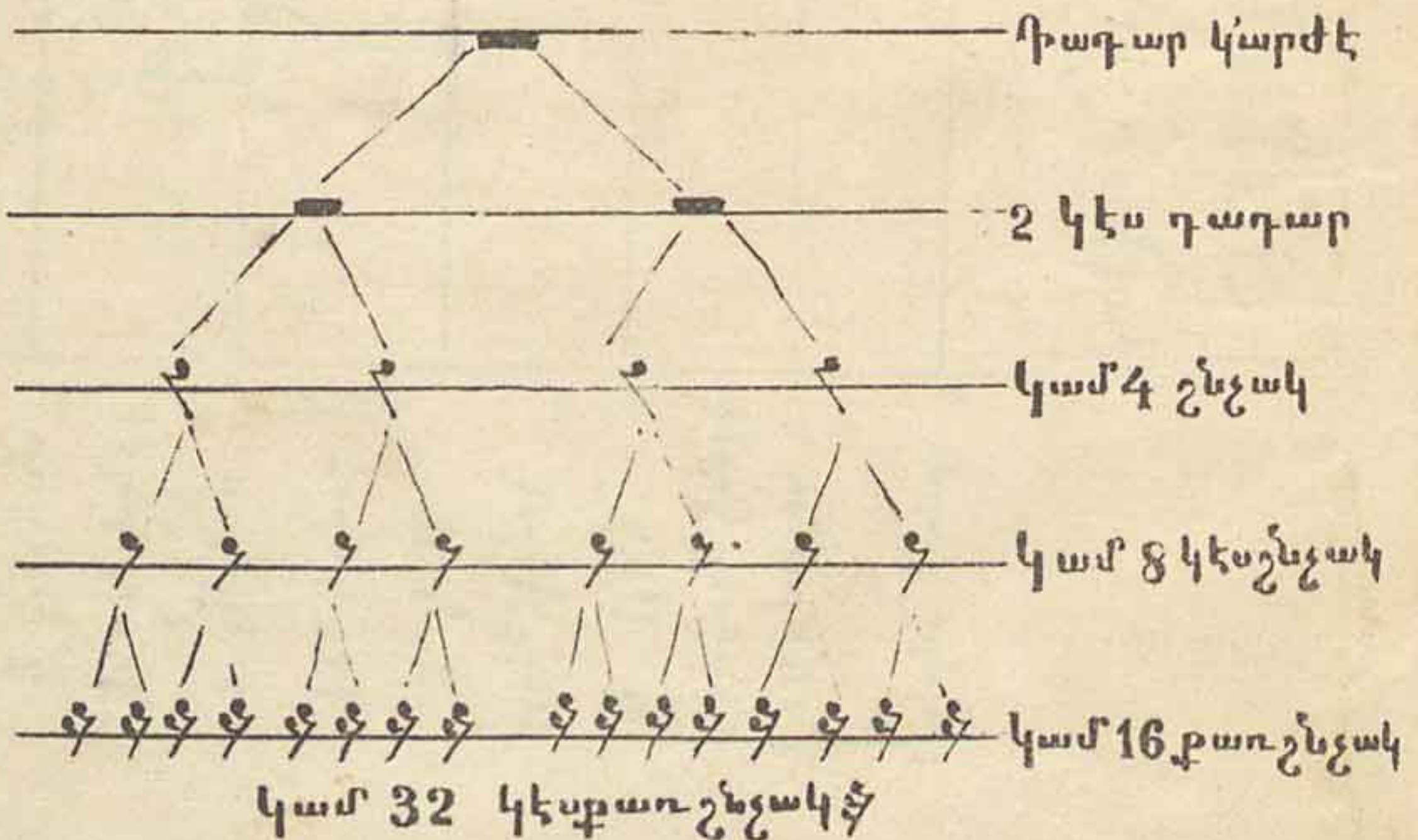
2 կոկո

Ըստնցով, դաս՝ ճայնեցր լուրս կամ շունչ առնելու համար նշաններ ևս ունին, որոնք վերջիններսն հասկանալի վեց են. դա, դար, կէս դարդար, շնչակ, կէս շնչակ, քառ-շնչակ, կէս քառ շնչակ:

ՕՐԻՆԱԿ

Բ   Ճ   Ա   Կ   Կ   Ե

Չայնահափնէ ընն ցոցակ:

Է. Արած շտուժեան մէջ Բանալէ կամ դուռ
ըսուածը ինչ է .

Պ. Արած շտուժեան մէջ դուռ կ'ըսուի
այն նշանը , որ հնգագծին սկիզբը դրուելով
անոր բարձրանալուն աստիճանը կ'որոշէ , և
միանգամայն որ գծին վրայ որ դրուած է
նոյն գծին վրայ գտնուած ճայնանշաններուն
անունները կը յայտնէ :

Է. Գուռները քանի հաստ են .

Պ. Արեք . ու ի դուռ * Ֆա ի դուռ
և Գ ի դուռ

Այս վերջինը գրեթէ չեն գործածել
այժմեան երածիչաց :

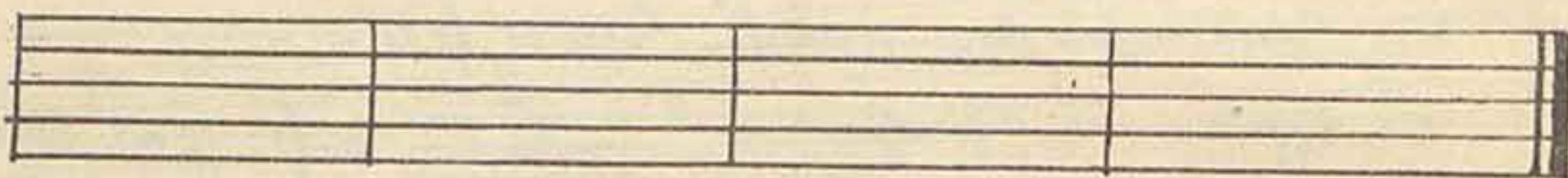
Է. Չափ ըսուածը ինչ է .

Պ. Արած շտուժեան մէջ երգ մը հաւա
ասը մատերու բաժնուելով չափ կըկոչուի ,
որն որ իրարմէ մէկ մէկ դաւազանաւ միայն
կ'որոշուի , և կ'ըսուի բաժանման դաւա
զան , որ հնգագծին վրայ վերուստ 'ի վայր
դրուած կ'ըլլայ այսպէս

* Ուշ ի գրան յայնանշանները աշխիջը սորվելն յեփոյ ու
չորը ինչայ Ֆա գրան յայնանշանները ևս ուսանիլ սփոսար յայ
նիցու համար :

Իսկ եղանակին վերջը զոչգ գաւազան
մ'ալ կը դրուի , որն որ երգին աւարտու
մը յայտնելով՝ վերջաւորական գաւազան
կ'ըսուի :

ՕՐԻՆԱԿ

Բաժանման
գաւազան .

Վերջաւորական
գաւազան .

Հ. Չափերը քանի տեսակ են .

Պ. Չափերը՝ որ եղանակմը հաւասար մա
սերու բաժնելով ժամանակ ևս կրկոչուին ,
երեք տեսակ են ընդհանրապէս :

Ա. Քառահար չափ , որ այսպէս C գրուած
կ'ըլլայ . և ըսել է չորս ժամանակ :

Բ. Եռահար չափ , որ այսպէս $\frac{3}{4}$ նշանակ
ուած է , և ըսել է երեք ժամանակ :

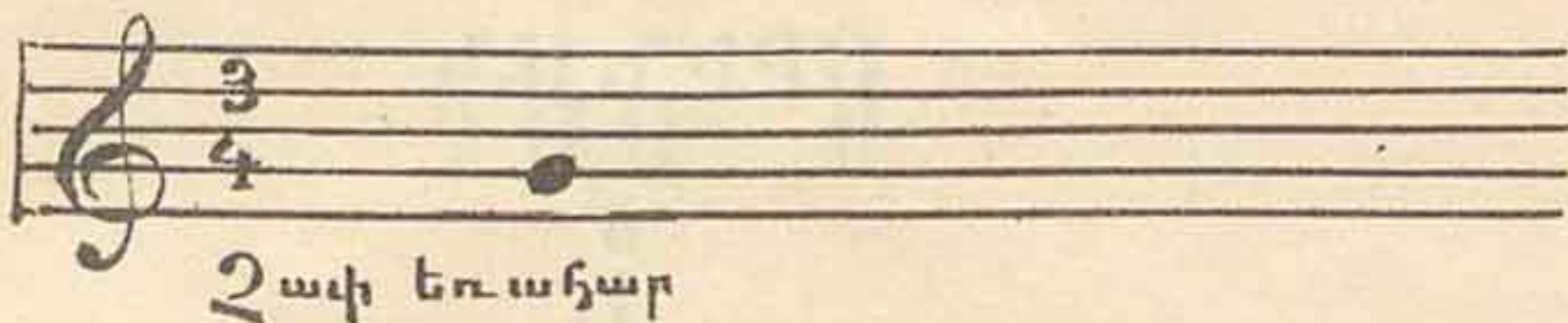
Գ. Երկահար չափ , որ այսպէս C կամ $\frac{2}{4}$
ով գրուած է , և ըսել է երկու ժամանակ :

Դ. յս զանազան տեսակ չափերուն նշան
ները դրանքով գրուած կ'ըլլան այսպէս .

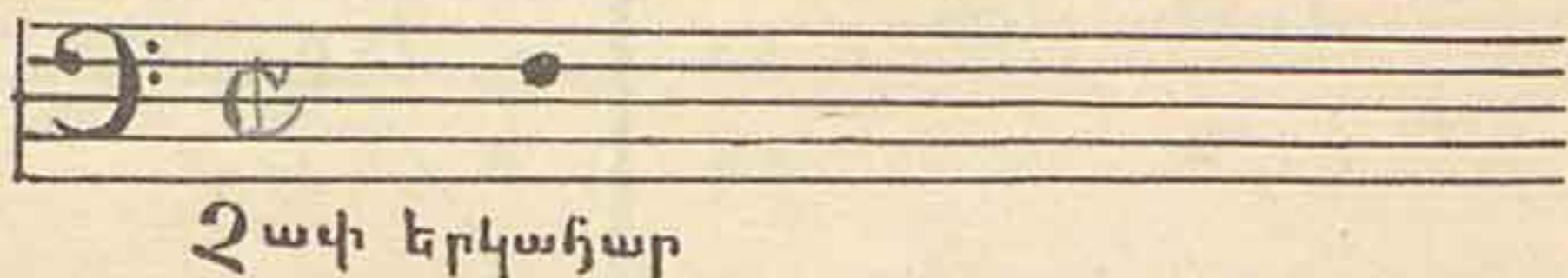
Գուռ
սօլի

.....

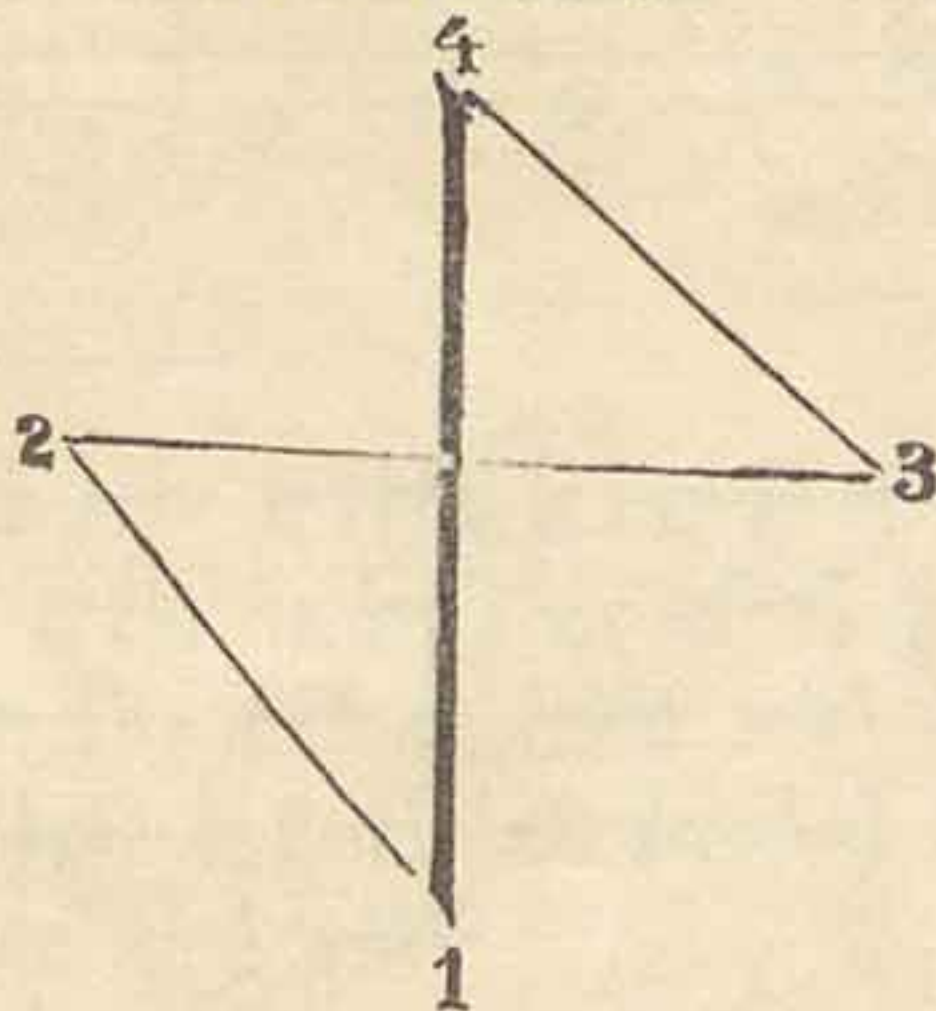
Գուռ
ֆախ

Զ. Չափերը ի՞նչպե՞ս կը դարձուին .

Պ. Քառահար չափին մէջ առաջին չափը
դէպ 'ի վար կը դարձուի աջ ձեռքով, երկ-
րորդը ձաղ կողմը, երրորդը աջ կողմը և
չորրորդը դէպ 'ի վեր :

ՕՐԻՆԱԿ

Առանհայ չափը առաջինը դեպ 'ի վար կը
զարնուի , երկրորդը աջ կողմը , և երրոր-
դը դեպ 'ի վեր :

ՕՐԻՆԱԿ

Առհանայ չափը առաջինը վար , երկրորդը
վեր :

ԱՅՍՊԷՍ

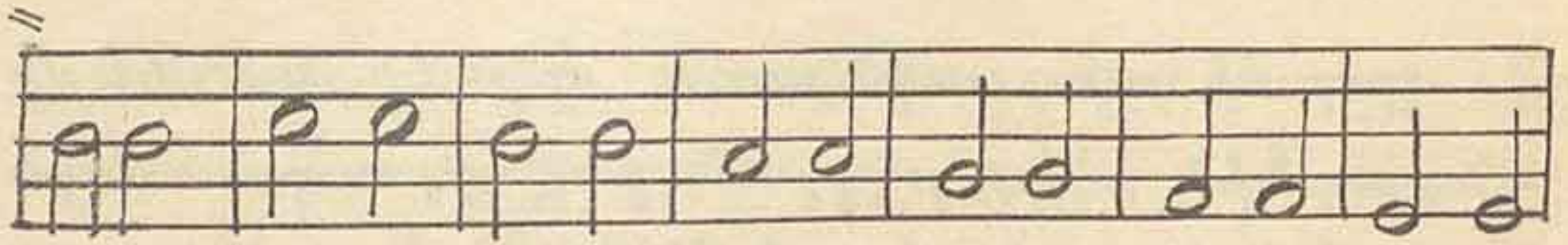
Աստի այս չափերուն որը որ տեսնեմք
հնգագծին սկիզբը դրանքով դրուած, նոյն
չափով պէտք է երգեմք * :

ԴԱՍ Ա.

Բոլորը կարծէ 4 ժամանակ

ԴԱՍ Բ.

* Այս վերի երեք չափերը ինչպե՛ս են պարզ չափ. իսկ աստեղ-
ի շարք առիշ չափեր ալ իսն, զոր օրինակ $\frac{6}{8}$. $\frac{12}{8}$ եւ այլն, որ
խառն չափ ի՛րարին. վասն զի իրենց ասին մի ժամանակը երեք
կար յայնանդաններէ իր Բաղիանայ փոխանայ երկու կարն, որոնց
օրինակները վերը պիտի տեսնուին :

ԴԱՍ Գ.

ԴԱՍ Գ.

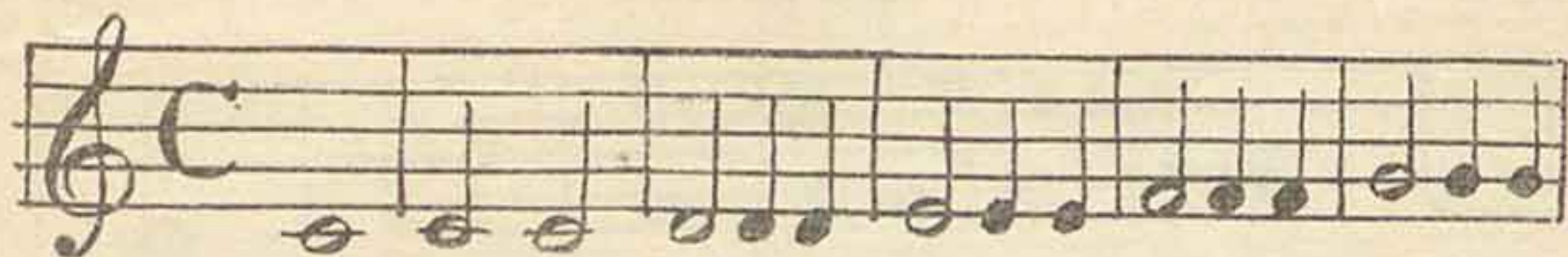
Ութը կորը կարժէ 1 բոլոր

Աստուց պէս կը գործադրուին նաև 16 կրկորը և
32 եռկորը:

ԴԱՍ Ե.

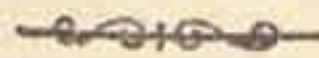
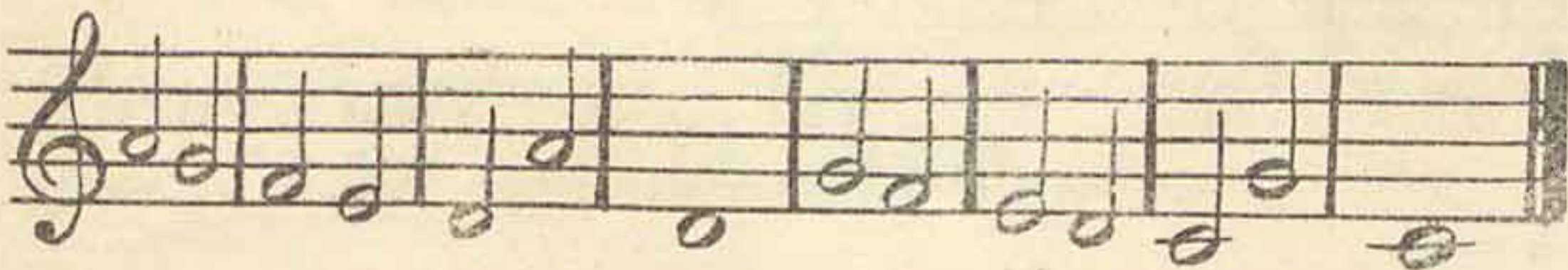
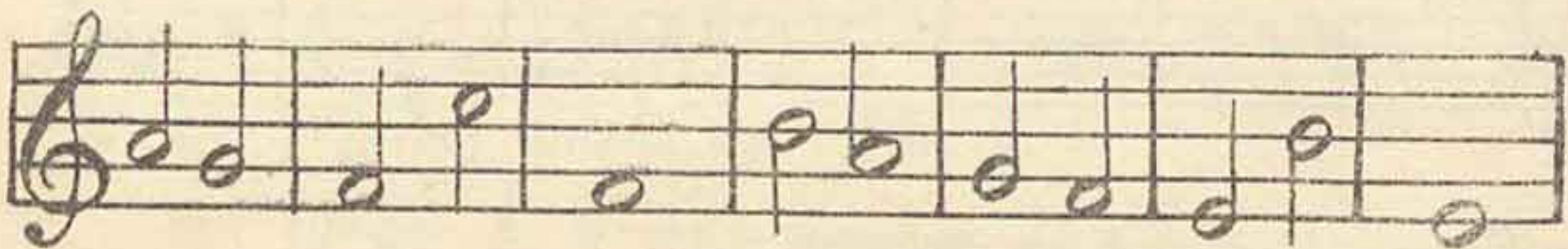
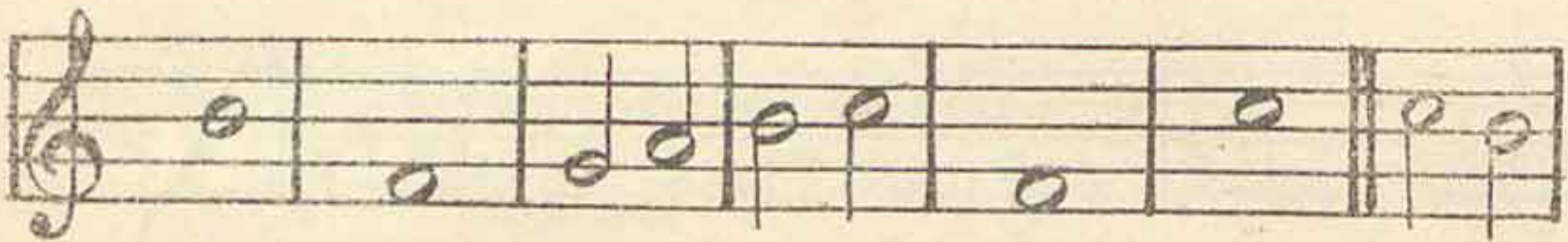
Այլ վարժութիւն

ԴԻՍ Զ.

Այլ կերպ

ԴԼՍ Է.

2293

ԴԱՍ Ը.

ծանր.

Two staves of musical notation in treble clef, common time (C). The first staff begins with a treble clef and a common time signature. The melody consists of a series of eighth and quarter notes, starting on a middle G and ending on a low E. The second staff continues the melody with similar rhythmic values, ending with a double bar line.

ԴԱՍ Թ.

Three staves of musical notation in treble clef, common time (C). The first staff begins with a treble clef and a common time signature. The melody consists of a series of eighth and quarter notes, starting on a middle G and ending on a low E. The second staff continues the melody with similar rhythmic values, ending with a double bar line. The third staff continues the melody with similar rhythmic values, ending with a double bar line.

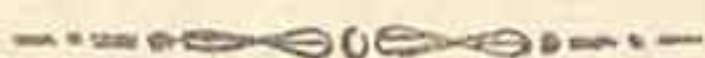
ԴԱՍ Ժ.

ծանր

Three staves of musical notation in treble clef, common time (C). The first staff begins with a treble clef and a common time signature. The melody consists of a series of eighth and quarter notes, starting on a middle G and ending on a low E. The second staff continues the melody with similar rhythmic values, ending with a double bar line. The third staff continues the melody with similar rhythmic values, ending with a double bar line.

ՄԱՍՆ Բ.

Յաղագս կիսաձայնից

Հ Վրասձայն ըսուածները ի՛նչ են .

Պ Վրասձայն ըսուածները երկու հաստ
նշաններ են , որ ձայները կէս մի բարձրացը-
նելու կամ ցածցրնելու կը ծառայեն :

Հ . Անոնց անուներ ի՛նչ է .

Պ , կե՛ւր և կե՛ւր , որոնց ձեւն է այս # .
Ե , և հետեւեալ կերպով ձայնանշանին
ակիզքը կը գրուին , երբ եղանակին փոփո-
խութիւնը պատահական * ըլլայ :

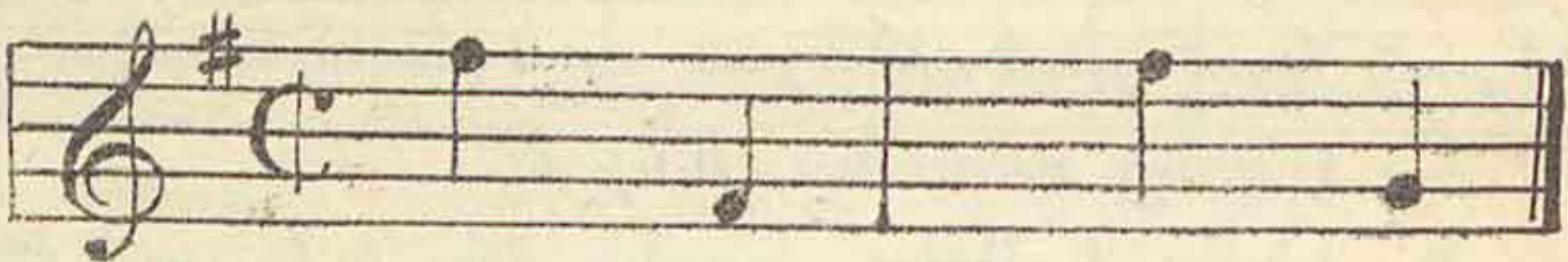
* Պատահական ըսինք , լսան չէ յիշեալ կիսայնից ազդեցո-
ւթիւնը մի մայն մէկ գաւազանէն մասը՝ նոյն շարքին մէջ կ'անցնի .
իսկ իրմէն Է՛րԸԸ եկած շարքերուն մէջի յայնանշաններուն վրայ ազ-
դեցո-ւթիւն չկրնար ունենալ , եթէ ոչ պէտք է զայն կրննել :

Սակայն ընդհանուր կանոնով զբան ի՛նչ գրուած կիսայնից
նշանը նոյն երկրին մէջ ի՛նչ տեւակին անհոսն վրայ ալ ազդեցո-
ւթիւն ունի , իսկ որ բնիկ թիւանով չէ փոփոխուած :

ՕՐԻՆԱԿ

Իսկ ընդհանուր սովորաթիւն է՝ առայդ
և թող էջերուսն մէջ գանուած կիտէր
և կիտար նշանները գրանքով նշանակել
այսպէս ,

որն որ կը ցուցրնէ թէ՛ նոյն էջերն մէջ
գանուած բոլոր ֆ- ձայնանշանները կիտէր
պէտք է ըլլայ :

Նմանապէս կիտարը այսպէս գրուած

կը ցուցրնէ թէ՛ նոյն է ջեւին մէջ գտնուած
բոլոր փ՛ ձայնանշանները . կիսվար պէտք է
ըլլայ :

Ը. յս ոճով կը գործադրուին նաև միւս
կիսաձայները :

Հ. կիսվերով և կիսվարով փոփոխուած
ձայն մը նորէն իւր բնական դիրքը գնելու
համար ինչ պէտք է ընել :

Պ. Ը. յդ նշաններով փոփոխուած ձայն
մը եթէ ուզեմք նորէն իւր առջի բնական
դիրքը գնել, հարկ է այն ատեն այս ք
բնիկ ըսուած նշանը գործածել, որն որ կիս-
վեր և կիսվար նշաններուն զօրութիւնը
ջնջելով՝ բնական ձայներնին կ'ուտայ ա-
նոնց :

Օ Ր Ի Ն Ա Կ

Կիսվերներուն ընդհանուր կարգը .

Ֆ ա տ օ ս օ Լ ը Է Լ Պ ս Ի

Կապարնեբուն ընդ հանութ կարգը .

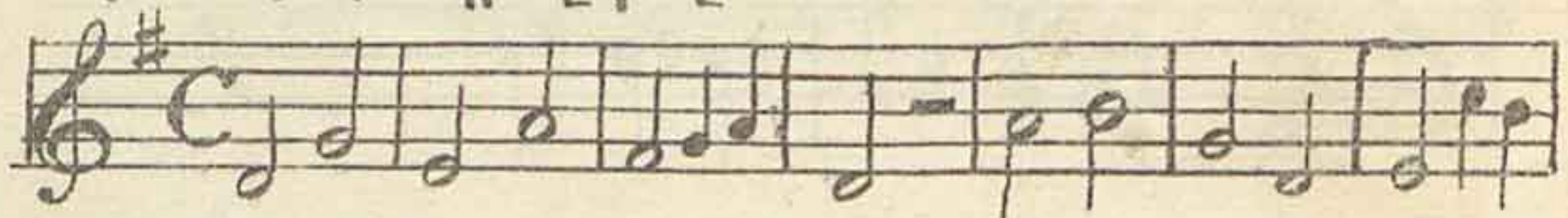
ս Ի Պ Լ ը Է ս օ Լ տ օ Ֆ ա

Կանապէս բնիկ նշանը վերիններուն
համեմատ է :

ԴԱՍ ԱՆ.

վարժուի Ֆ ա կրսվերով

ԴՍՍ Բ.

ԴԱՍ Գ.

ծանր.

Կիսվերով և կիսվարով.

Այլ վարժու թիւն

Կիսվերովք.

ԵՐԱԺԱՏԱԿԱՆ ԿԵՏԵՐՈՒՆ ՊՐԱՅՕՔ

ԸՆԴՀԱՆ ԲԱՊԷՍ

2. Երաժշտութեան մէջ կէտը ինչ զօրութիւն ունի .

9. Երաժշտական ձայնանշանի մը քով երբ կէտ մը դրուի , իւր տեւողութեան զօրութիւնը կէս մ'ալ կ'առաւելու :

ՕՐԻՆԱԿ

Բոլորէի կէ տով կ'արժէ 3 ձէքճակ.	ձէքճակ 3 տէ .	Ստէ 3 կոր .	Կոր 3 կէկոր .	Կէկոր 3 տէ-կոր .	Ե-կոր 3 ճա-կոր .

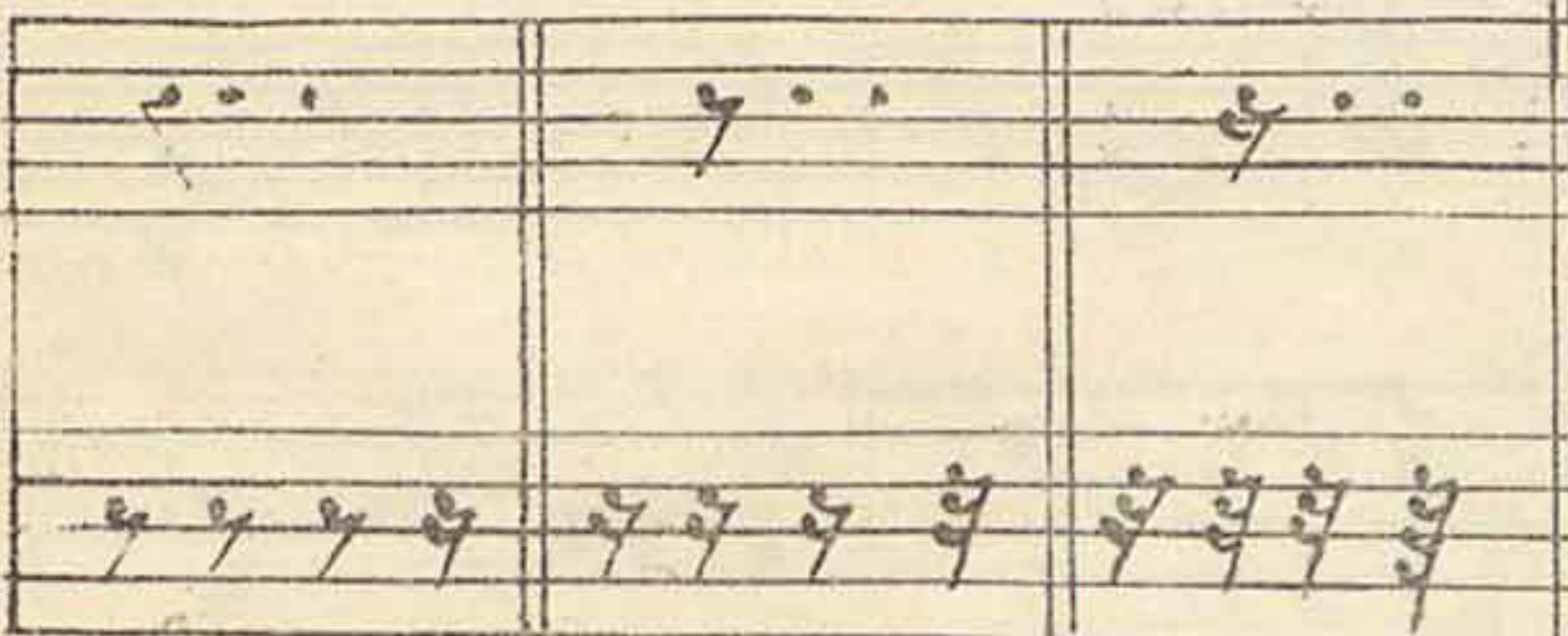
Ինչ որ երկու կէտ գտնուի մի և նոյն ձայնանշանին քով , այն աստե՛ն երկրորդ կէտը առաջինին կէս արժողութիւնը ունի :

ՕՐԻՆԱԿ

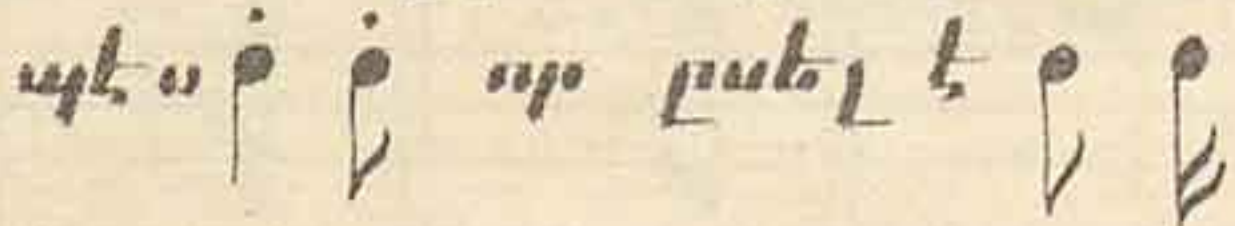

Ըստնց պէս կ'ըլլան նաև ձայնահասունե-
րը , բաց ՚ի դադար և կէս դադարէն , ու
րոնց քով կէս չ'դրուիր .

ՕՐԻՆԱԿ

ՕՐԻՆԱԿ
Զոյգ
կէտերով .

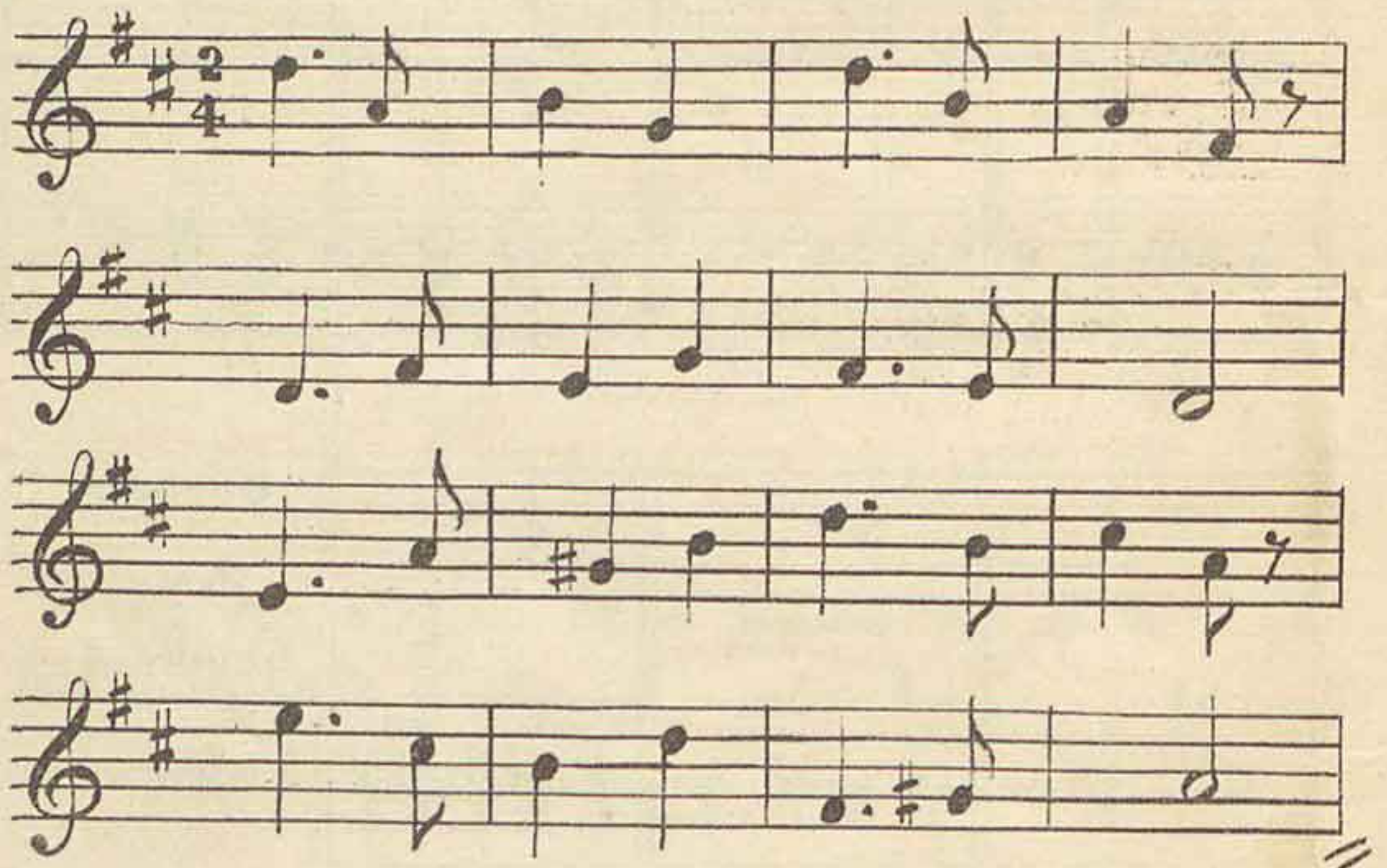
ընդ հակառակն կէտ մը երբ ճայնանը
 շանին վրայ դրուած ըլլայ, իւր տեւողու-
 թեան գործ թիւնը կէտ մը կըսպակսի այս
 պէս

ԳՄՍ Ե.

Կէտերով վարժուի

Այլ կերպ

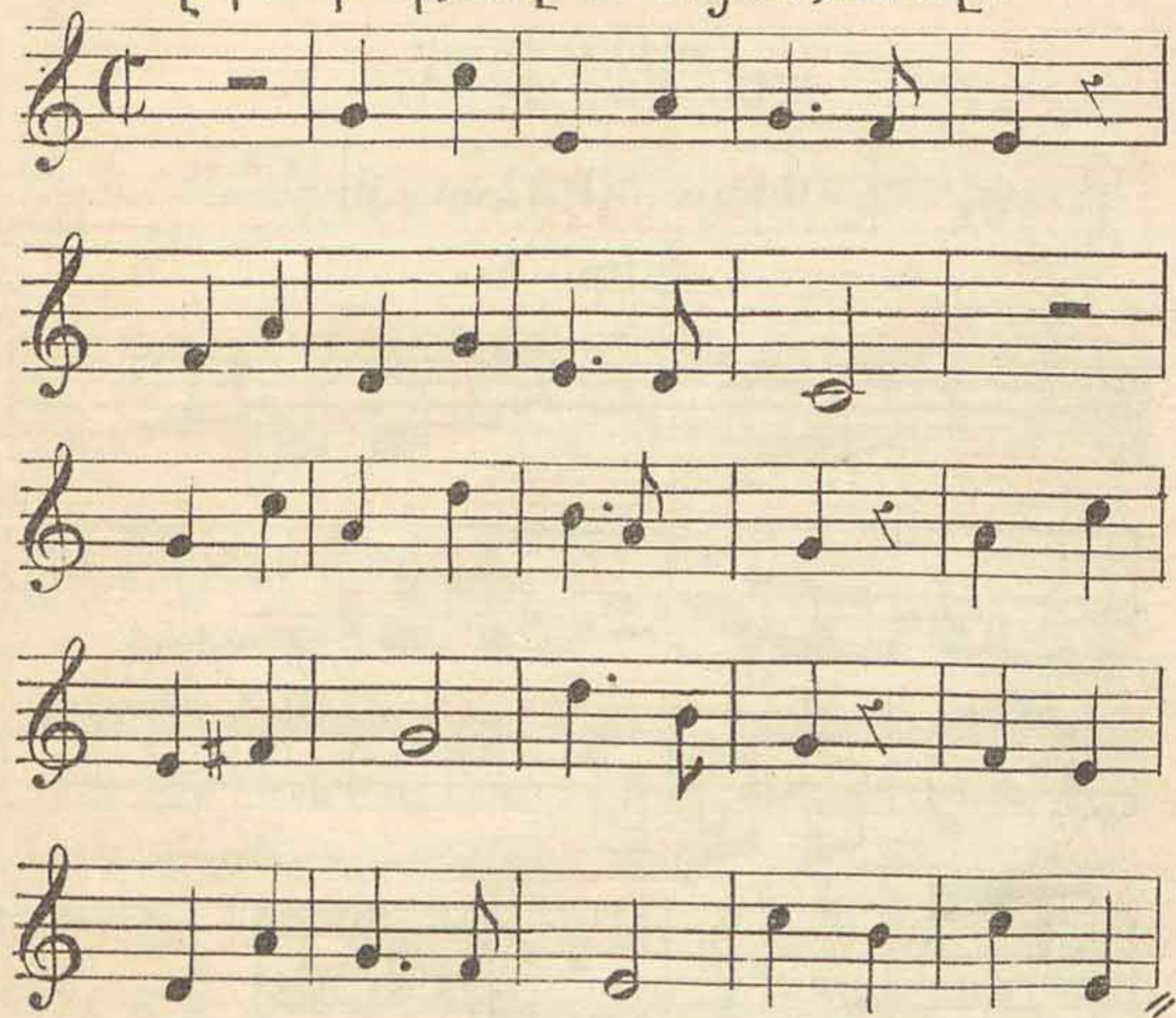

ԴԱՍ Զ.

Վարժուի կէտով և ճայնահատով .

ՕՐԻՆԱԿԻ

Կամ

Կամ

՝ . Ի՞նչ է անցանշան բառաւծր .

Պ . Անցանշանը մի և նոյն սաստիճանի վրայ գտնուած երկու մի օրինակ ձայնաներ չանենբոու միտ թիւնն է , որու ն երկրորդը չկրկնուիր , և նոյն ժամանակով բաժնուած կ'ըլլայ :

Անցանշանը բնօր հանրապէս չափի մը վերջի ժամանակէն սկստելով՝ հետեւեալ չափին առաջին ժամանակին վրայ կրգործադրուի , և իր վրայ այս ծուռ — նշանը կ'ուենայ :

ՕՐԻՆԱԿ *

Վարժու թիւն

2. Ի՛նչ է ընդհարումը .

3. Ի՛նչ հարու մն կըստին այս փոքրիկ
նշանները , զորս երբե մն հաճոյակա-
նութեան համար եղանակներու մէջ կը
գործածեն թեթեւ կերպով մը ձայնը ա-
նոնց վրայ շեշտելով :

ՕՐԻՆԱԿ

* Կողին և Անցանշանին յի-ւ գրեթէ թիւ ըլլալով դեռ չէ
զայն իրարոս հետ շի-թեւ. գիտնալով որ երկու-դին ալ գործող-
ութիւնը աւելոյն-թիւնը սարճեւր է իրարի . վասն զի կապը շատ
մը յայնանշաններո- վրայ կրնայ տրուել : Իսկ անցանշանը թիւ և նոյն
աստիճանի վրայ տրուած երկու յայնանշաններ թայն կըկապէ , ու
տուն երկուրքը շի-թեւի :

4. Ի՞նչ է երբեակը .

Պ. Երբեակը երեք հատ ձայնանշաններու միաւորութիւնն է, որ իւր տեսակին երկու ձայնանշանի արժողութիւնը միայնունի, և ընդհանրապէս վրան 3 թուանշան մը կը գրուի :

ՕՐԻՆԱԿ

Musical notation for 'ՕՐԻՆԱԿ'. It consists of two staves, treble and bass, with a brace on the left. The treble staff contains a triplet of eighth notes (G4, A4, B4) in the first measure, followed by three more measures of the same triplet. The bass staff contains a triplet of eighth notes (E3, F3, G3) in the first measure, followed by three more measures of the same triplet. Above each measure in the treble staff is a bracket with the number '3'. The word 'Արժողութի' is written in the first measure of the bass staff.

Երբեմն ալ այս վերինին կրկինը կը գործածեն, զոր կ'անուանեն վեցեակ . իւր վրայ 6 թուանշան մը կ'ունենայ և իւր տեսակին չորս ձայնանշաններու արժողութիւնը կ'ունենայ :

ՕՐԻՆԱԿ

Musical notation for 'ՕՐԻՆԱԿ'. It consists of two staves, treble and bass, with a brace on the left. The treble staff contains a sextuplet of eighth notes (G4, A4, B4, C5, B4, A4) in the first measure, followed by three more measures of the same sextuplet. The bass staff contains a sextuplet of eighth notes (E3, F3, G3, A3, G3, F3) in the first measure, followed by three more measures of the same sextuplet. Above each measure in the treble staff is a bracket with the number '6'. The word 'Արժողութի' is written in the first measure of the bass staff.

ԴԱՍ Է.

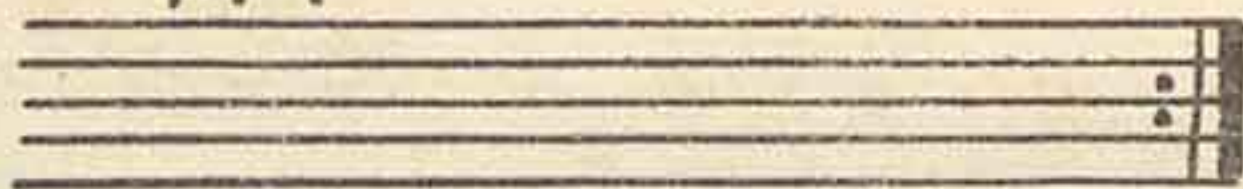
Վարժուի երրեակով և վեցեակով.

The musical score consists of ten staves of music in 2/4 time. The key signature has one sharp (F#). The notation includes various rhythmic values, slurs, and ornaments. The first staff begins with a treble clef and a 2/4 time signature. The music features a mix of quarter and eighth notes, with some slurs and ornaments. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns. The third staff shows a more complex rhythmic structure with slurs and ornaments. The fourth staff features a sixteenth-note run with a slur and a sharp sign, followed by a triplet. The fifth staff continues with triplets and slurs. The sixth staff has triplets and slurs. The seventh staff features triplets and a slur. The eighth staff has triplets and a slur. The ninth staff continues with triplets and slurs. The tenth staff concludes the piece with a final note and a double bar line.

2. Ի՞նչպէս կընշանակեն երգի մը կըրկնումը .

Պ. Երգի մը կըրկնումը զոյգ կէտերով : կընշանակեն , եղանակի մը վերջաւորական հաստ գաւազանին ձախ կողմը և երբեմն ալ ըստ պահանջման աջ և ձախ կողմերը զանոնք դնելով այսպէս .

ճ. կերպ

Բ. կերպ

Ըստ աջին կերպը կը ցուցնեն թէ պէտք է նորէն սկսիլ նախընթաց երգը , և մինչև վերջաւորական հաստ գաւազանը գալով լրացնել . իսկ երկրորդ կերպը կը ցուցնեն թէ նախընթաց և թէ յետագայ եղանակները երկու անգամ կըրկնելու է :

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ .

ծանր .

Հատ անդամ կրկնու մեքու մէջ առա
 ջին ասոր և երկրորդ ասոր բառերը նշա
 նակուած կըլլայ, զոր համար օտու թեան
 համար պատէս կը գրեն 1° 2°

ԴԱՍ Ը.

— ուրիշ —

յորդոր.

2. վերադարձ կոչուած նշանը սրն է .

3. վերադարձ կոչուած նշանը § այս է , որ ինչ և իցէ եղանակի մէջ գործածուելով կը ցուցնէ թէ իւր դրուած տեղէն սկսելով մինչև հաստ դաւազանի մը վրայ Վրջ բառը դրուած տեղը նորէն պէտք է կրկնել նայն երգը ,

Դ Ա Ս Թ .

§

Լրբեմն եղանակին վերջը երկտարդ վերադարձին բոլ ի նշանն (al segno, կամ au signe) բառէրը կ'գրուին :

Վարժու թիւն

Musical score for 'Վարժու թիւն' consisting of four staves. The first staff begins with a treble clef, a 2/4 time signature, and a key signature of one sharp (F#). The melody is written in a simple, stepwise fashion. The second staff continues the melody and ends with a fermata and the handwritten note 'էրէ'. The third staff continues the melody with some rests. The fourth staff concludes the piece with a final note and a fermata. A handwritten note 'ի նշանն.ջ.' is written below the third staff.

Նրդելու աստէն երբեմն հարկ եղած
 տեղը ձայնը քիչ քիչ զօրացրնելու , կամ
 քիչ քիչ նուազեցրնելու համար երկու նը-
 շաններ կրգործածուին , որոնց առաջինն է
 այսպէս < , որ կը ցուցրնէ թէ մեզմ
 ձայնէն սկսելով քիչ քիչ զօրացրնելու է .
 և երկրորդը այսպէս > , որ կը ցուցրնէ
 թէ ձայնը քիչ քիչ մեզմի իջեցրնելու է :

Նրբեմն ալ կրպատասխի որ երկուքը մե-
 կէն դրուած կ'ըլլան , այսպէս < >

Վարժու թիւն

Musical score for 'Վարժու թիւն' consisting of two staves. The first staff is in treble clef with a 2/4 time signature and a key signature of one sharp. It features a melody with several rests and a final note with a fermata. The second staff is in treble clef with a 2/4 time signature and a key signature of one sharp, showing a rhythmic accompaniment with eighth and sixteenth notes.

3. Չափերուն վրայ ի՞նչ գիտելիք կայ .
 7. Չափերը, ինչպէս որ նախընթաց դա-
 սերուն առաջին մասին մէջ ըսինք՝ երկու
 տեսակ կ'ըլլան . պարզ և խառն : Խառն
 չափ կրկնուին անոնք , որոնց ամէն մէկ
 ժամանակը երեք կողմ ճայնանշաններէ կը
 բաղկանայ փոխանակ երկու կողմի . կամ
 թէ երեք կողմ արժողութեամբ կրգրուի .
 և պարզ չափերուն նման երկու , երեք և
 չորս ժամանակներու վրայ կրգարնուի :

Օ Ր Ի Ն Ա Կ

պարզ

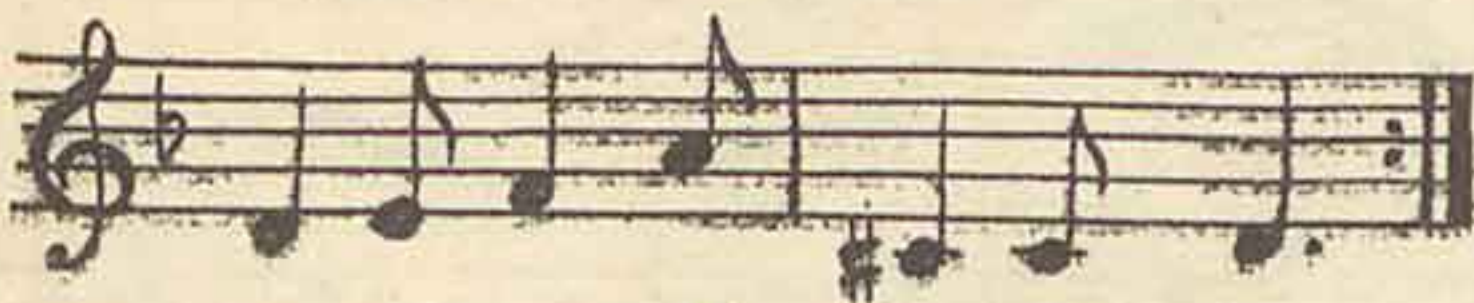
պարզ

Հ. Այս չափերէն աւելի գործածականներն որոնք են .

Պ. Աւելի գործածականներն են $\frac{6}{8}$ որ վեց կոր ճայնանչաններէ կը բաղկանայ և 2 չափով կը զարնուի . $\frac{12}{8}$ որ չորս չափով կը զարնուի . $\frac{9}{8}$ որ երեք չափով կ'ըլլայ , և այլն :

ԴԱՍ Ժ .

$\frac{6}{8}$ ով համառօտ վերջներգ մը .

Այլ վարժութիւն .

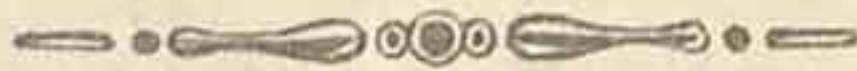
0257

Վարժութիւն $\frac{12}{8}$ ով.

The first exercise consists of three staves of music in 12/8 time. The key signature has one sharp (F#). The first staff begins with a treble clef, a sharp sign, and the time signature 12/8. The melody is composed of eighth and sixteenth notes. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns. The third staff features a slower, more melodic line with dotted notes and rests, ending with a double bar line.

Վարժութիւն $\frac{9}{8}$ ով.

The second exercise consists of four staves of music in 9/8 time. The key signature has one sharp (F#). The first staff begins with a treble clef, a sharp sign, and the time signature 9/8. The melody is composed of eighth and sixteenth notes. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns. The third staff features a slower, more melodic line with dotted notes and rests. The fourth staff concludes the exercise with a final melodic phrase and a double bar line.

ՖԱԽ ԴՈՒՌ

Այնչ ցարդ առաւել բարձր կամ առաւել ցած ձայները գրելու համար մանր գիծեր կ'աւելցրնէինք էջելին վրայ, բայց եթէ ցած տօնն սկսուելով էջել մը գրել ուզէինք,

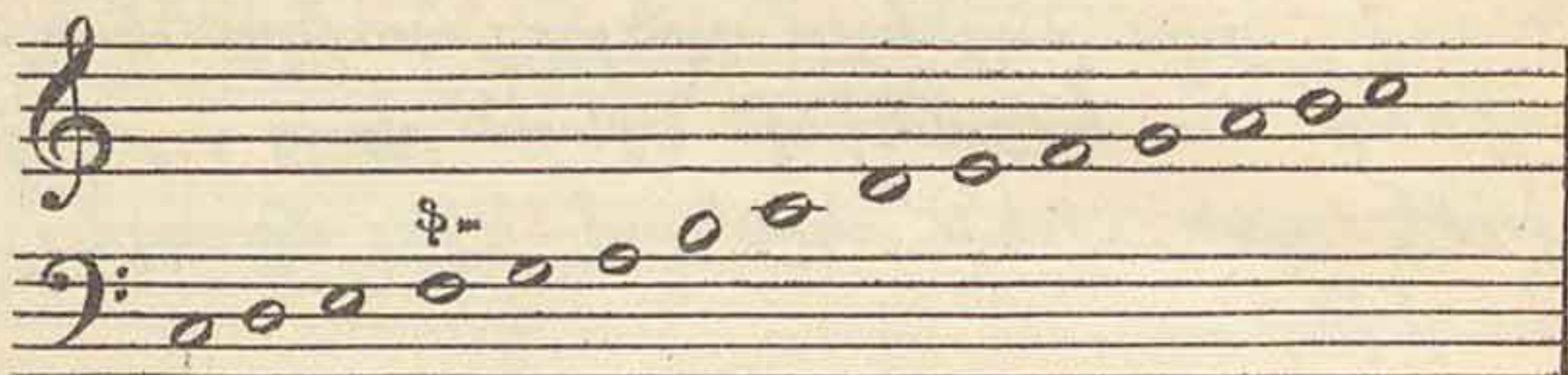
այսպէս,

ԴՅ ԿԻ ԼՊ ՄՐ ՖՊ Գ ԲԵ ԴՅ ԿԻ ԼՊ ՄՐ ՖՊ Գ ԲԵ ԴՅ

այն ատեն այն ձայնանշանները կարդալը անհնարին պիտի լինէր մեզ. ուստի այս դժուարութեան առաջքը առնելու համար որոշեցին նոյն ձայնանշանները էջելին վրայ ուրիշ տեղ փոխադրել, «Եի դուռը Ֆ» դըրան փոխուելով:

Պէտք է գիտնալ թէ քի դուռը՝ ո՞ւր
դրան ամենայն ժամ ձայնանշանն ունի իւր
վրայ :

Օ Ր Ի Ն Ա Կ

Երկու դրանց բաղդատու թիւնը

Լ՝ Ի ԴՕ ԴԷ Դ Զ՝ ո՞ւր Լ՝ Ի ԴՕ ԴԷ Դ Զ՝ ո՞ւր Լ՝

Բա՛նջէ որ՝ ո՞ւր դրան ձայնանշաններն առ-
նելով եթէ երկու ձայն վեր ելլեմք, քի դը-
րան ձայնանշանները պիտի գտնանք :

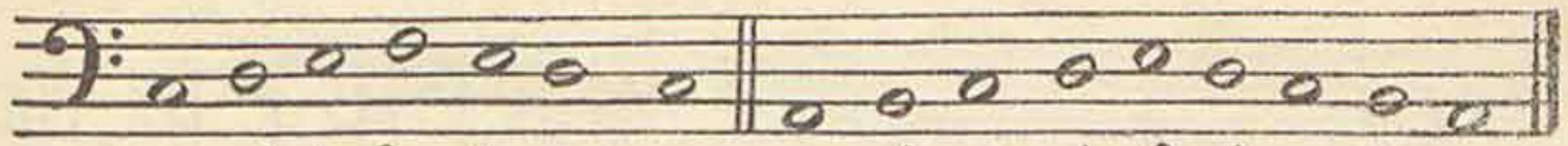

ՖՊ դրան էջելին վրայ երգել տալէն
 յառաջ պէտք է որ դասատուն իւր աշակերտին քանի մի ձայնանշաններ գրել տայ ,
 մանաւանդ մէկ քանի էջելներ յօրինել
 տայ , ֆէն , սօլէն , ֆէն և այլն սկսելով
 որով աշակերտը ՖՊ դրան ձայնանշաններուն
 լաւ մը տեղեկանալով կարող ըլլայ հետևեալ
 էջներն ձանաչել ու երգել :

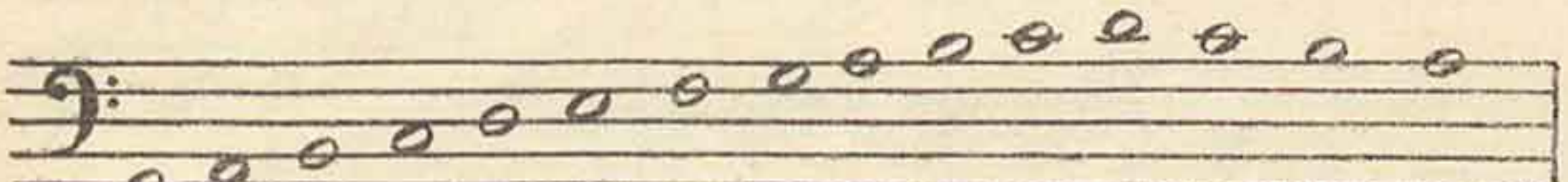
Վարժութիւնք
 առանց երգելու .

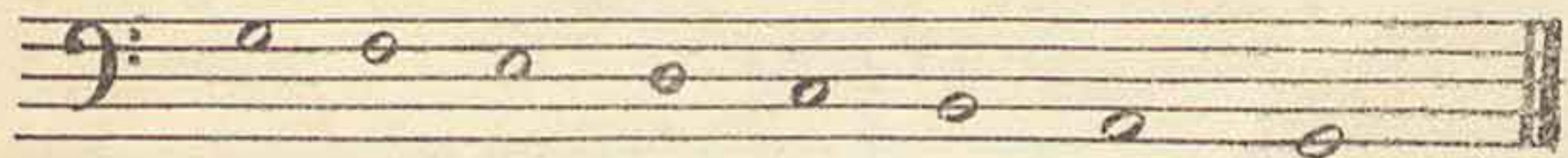
ՖՊ սօլ ԼՊ սօլ ՖՊ սօլ ԼՊ սի րօ սի ԼՊ սօլ ՖՊ

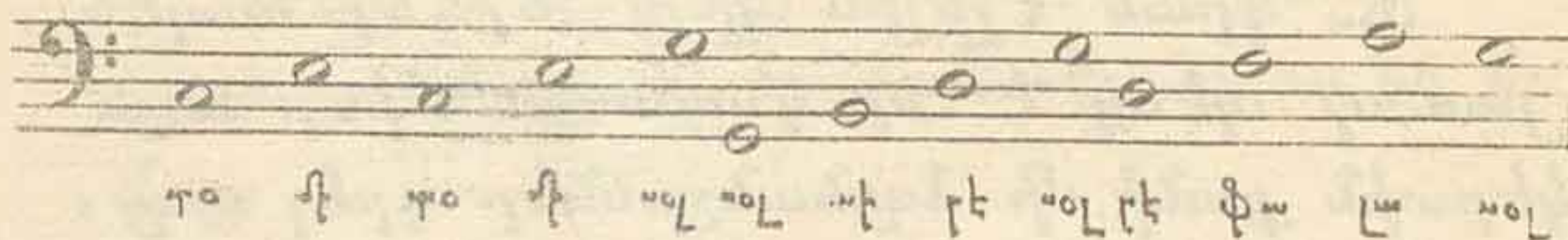
րօ ըէ սի ՖՊ սի ըէ րօ ԼՊ սի րօ ըէ սի ըէ րօ սի ԼՊ

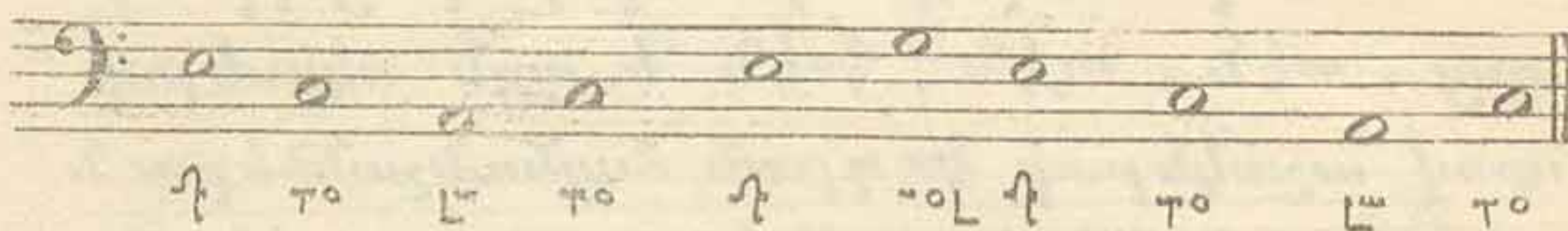
սօլ ԼՊ սի րօ ըէ սի ՖՊ սօլ ԼՊ սի րօ ըէ րօ սի ԼՊ

սօլ ՖՊ սի ըէ րօ սի ԼՊ սօլ

Handwritten musical notation on a single staff with a bass clef. The notes are half notes. Below the staff are the lyrics: ԴՕ Դ ԴՕ Դ սուլ սուլ սի րե սուլ րե ֆա Լա սուլ

Handwritten musical notation on a single staff with a bass clef. The notes are half notes. Below the staff are the lyrics: Դ ԴՕ Լա ԴՕ Դ սուլ Դ ԴՕ Լա ԴՕ

ԴԻԱՍ Ա.

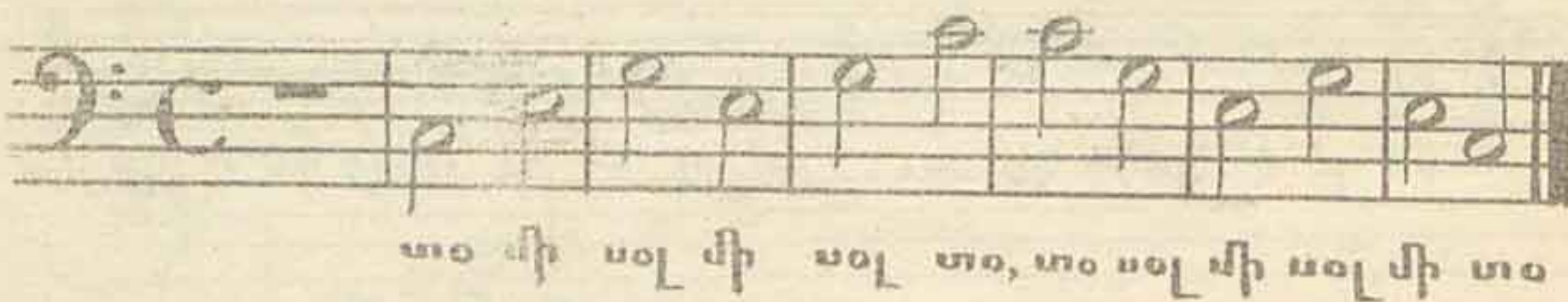
Երգելով

Handwritten musical notation on a single staff with a bass clef and a common time signature 'C'. The notes are half notes. Below the staff are the lyrics: սո րե մի ֆա սուլ Լա սի սո

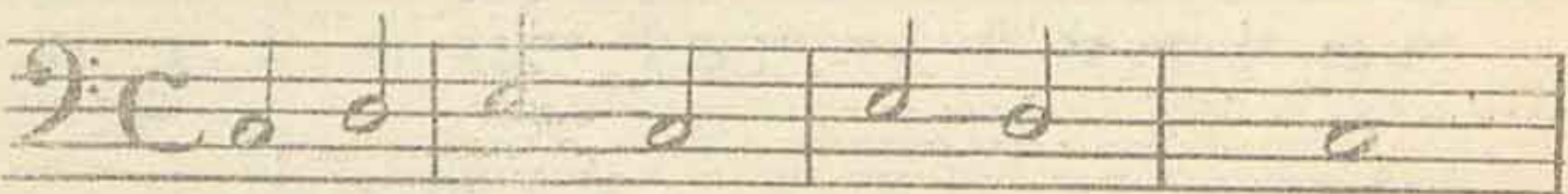

Handwritten musical notation on a single staff with a bass clef. The notes are half notes. Below the staff are the lyrics: սո սի Լա սուլ ֆա մի րե սո

Handwritten musical notation on a single staff with a bass clef and a common time signature 'C'. The notes are half notes. Below the staff are the lyrics: սո մի սուլ մի սուլ սո, սո սուլ մի սուլ մի սո

Այլ վարժու թիւն

Handwritten musical notation on a single staff with a bass clef and a common time signature 'C'. The notes are half notes.

Handwritten musical notation on a single staff with a bass clef. The notes are half notes.

ԴԱՍ Բ.

ԴԱՍ Գ.

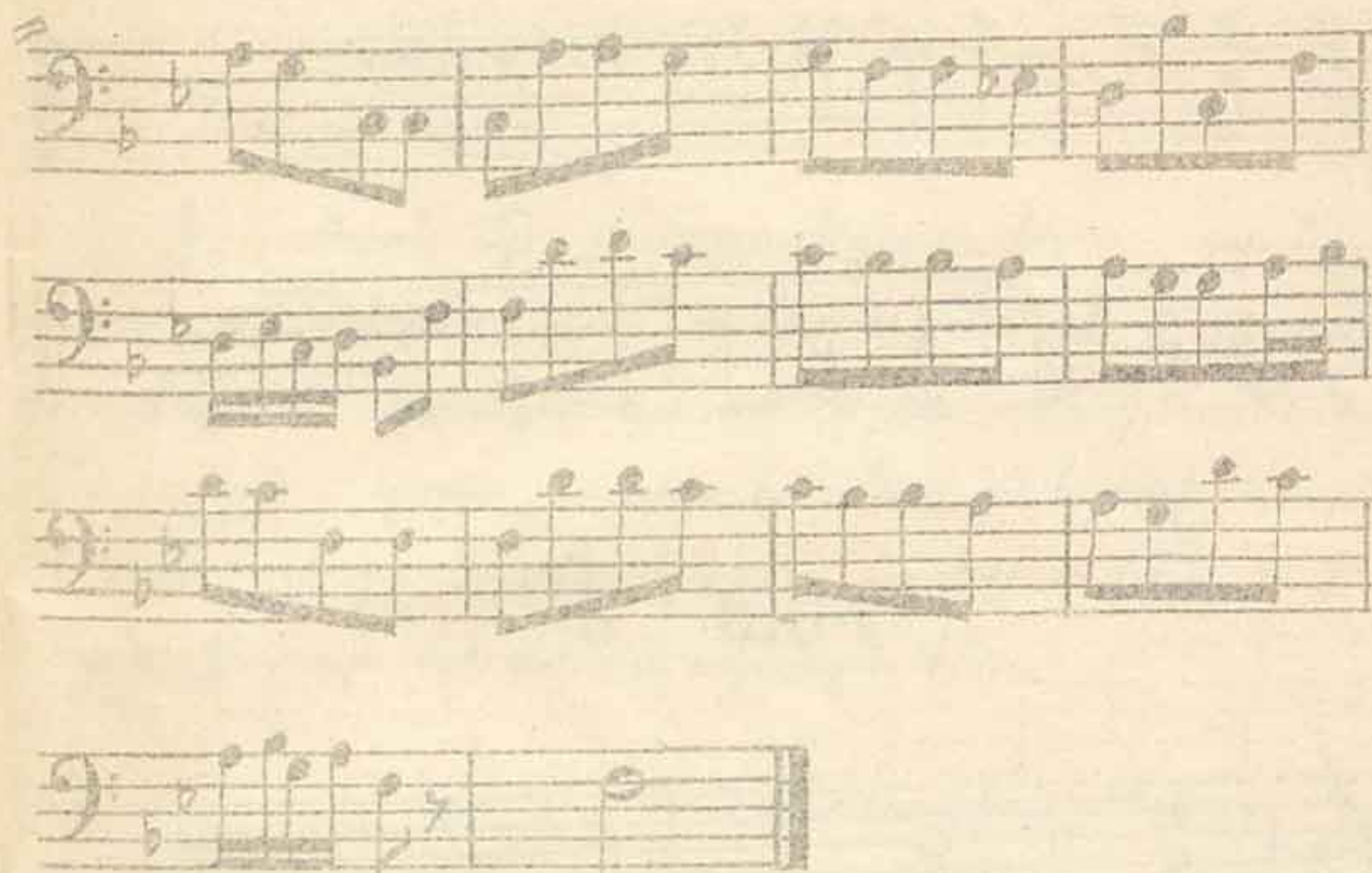
Փա կիսվերոյ.

ԴԱՍ Թ.

Երկու հոգի իմիասին երգելու համար

ገዛህ ት.

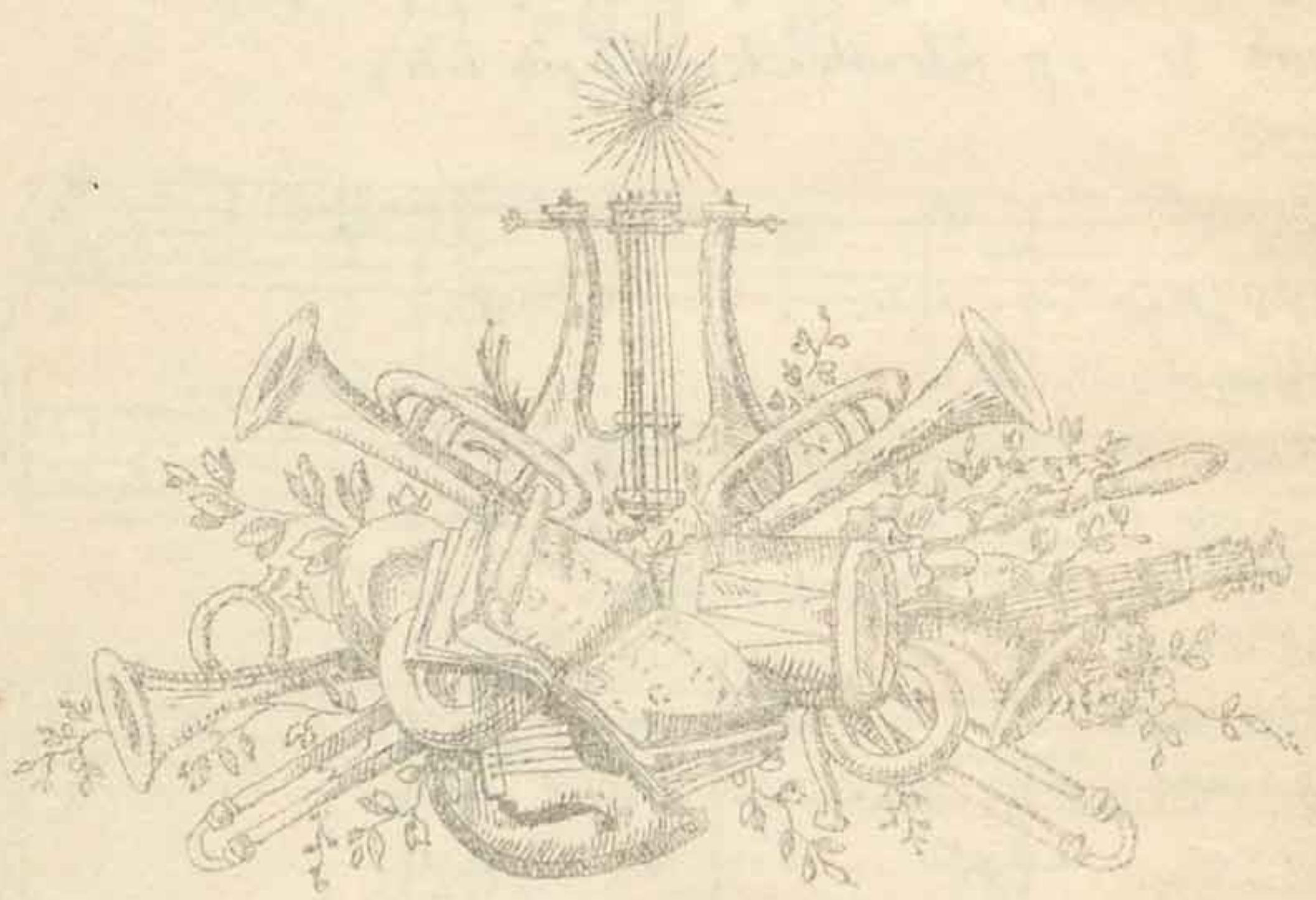
ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ

Եղանակ մը քաղցր երգութիւն համար
 արագութեան կամ ծանրութեան, աստ
 կու թեան կամ մեղմութեան աստիճաններ
 կ'որոշեն, զորս յաստիճաններու հարկ
 եղած անոց նշանակելու ամբողջութիւնն է
 զած է, որ հետեւեալներն են :

* ամբողջութիւնն է :

Մեղմ	մ .
Զոր	յօք, կամ յ .
Թու	թ .
Կու	ու .
Կու (ն) կամ անելով ձայնից .	ուճ .
Չուարթ	չ .
Կիւ ու ժ	կ, ո .
Աստի	աստ .
Ու ժ ու ժ, ու ժ դիւ	ու ժ .
Ծանր	ծ .
Զորացրնելով	զօքս .
Կուարեցրնելով	կուար .
Վել	վ .

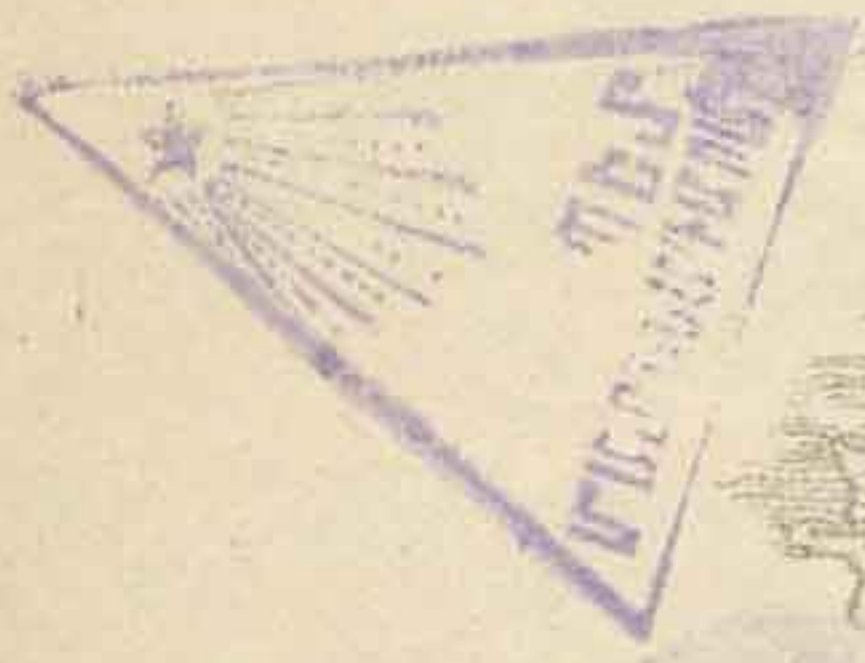

Երևանի մանկապարտեզի համար հանրագիտական բառարան
 Հայերեն և ֆրանսիսկերեն տեղանիքը :

Երևանի մանկապարտեզի	• • • • •	Musique
"	ձայնական	• • m. vocale
"	գործիական	• • m. instrumentale
Էրգ	• • • • •	chant
Պաշտակ	• • • • •	piano
Ձայնանշան	• • • • •	note
Ներդաշնակություն	• • • • •	harmonie
Գեղարվեստական մեղեդի	• • • • •	mélodie
Հնարակ	• • • • •	portés
Էջեղ	• • • • •	gamme
Ըստ էջեղ	• • • • •	g. majeur
Թու էջեղ	• • • • •	" mineur
Գալ (անհարկ անհիմուն)	• • • • •	ton
Կես գալ	• • • • •	demi ton
Արժեք	• • • • •	valeur
Գուն կամ բանալի	• • • • •	clef
Չափ	• • • • •	mesure
Պարզ չափ	• • • • •	mesure simple
Խառն չափ	• • • • •	m. composée
Կիսակրկիտ	• • • • •	dièse
Կիսակրկիտ	• • • • •	bémol

Բեքարե	. . . . .	bécarre
Կետ	. . . . .	point
Էրգարու մ	. . . . .	point d'orgue
Կապ	. . . . .	liaison
Էնգանշան	. . . . .	syncopa
Բնդ հարու մն	. . . . .	appogiature
Էրգան աղ	. . . . .	triolet
Վեյն աղ	. . . . .	sixaine
Կրկնում	. . . . .	reprise
Վերադարձ	. . . . .	renvoi
Օրպարնե լով	$\lessgtr$	en renforçant. (Rinforzando)
Էն աղեցնե լով	$\lessgtr$	en diminuant. (Diminuendo)

Հայաստանի Կոմպոզիտորների Միություն

